

Anna-Kaisa
Linna-Aho

A U R I N G O N
Ä Ä N I

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Orava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Sitaattitiedot:

s. 9 ja 49 Aleksis Kiven runosta ”Lintukoto” (1866)

s. 107 Päivälehti 24.6.1904

s. 168 sitaatti kirjasta Friedrich Nietzsche: *Tragedian synty*,
suomentanut Jarkko S. Tuusvuori

© Anna-Kaisa Linna-Aho ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51208-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

maggie and milly and molly and may
went down to the beach(to play one day)

and maggie discovered a shell that sang
so sweetly she couldn't remember her troubles,and

milly befriended a stranded star
whose rays five languid fingers were;

and molly was chased by a horrible thing
which raced sideways while blowing bubbles:and

may came home with a smooth round stone
as small as a world and as large as alone.

For whatever we lose(like a you or a me)
it's always ourselves we find in the sea

E. E. Cummings

Prologi

Mereltä päin tuulee niin kovaa, että dyyneiltä kohoaa ilmaan pieniä hiekkamyrskyjä. Ne riehuvat aikansa ja laantuvat noustakseen kohta uudestaan, ja matkailijat suuntaavat muualle, sisämaan kohteisiin. He eivät halua menettää leveälierisiä hattujaan ja päivänvarjojaan tuulelle ja eväsläipiään hienonhienolle, hampaissa narskuvalle hiekalle.

Tuuli helisyttää ikkunoita ja ravistaa kitukasvuista koivua rannan tuntumassa niin, että sen voisi kuvitella lähtevän juurineen irti. Mutta Iris on tottunut tuuleen. Se ei häntä haittaa.

Vaan se, että talon rauha on rikkoutunut.

Hän saapui pohjoiseen niemenkärkeen kaksi päivää sitten. Kaksi päivää hän sai olla rauhassa, asettua taloksi ja aloittaa työt.

Ja nyt tuo on tuossa, tuo toinen. Ilmestyi aamulla pihaan kantamuksineen eikä taida ymmärtää, että Iris tuli tänne saadakseen olla yksin.

Silti: jokin kumma hellyys. Kuinka joku voikin säilyä noin samanlaisena? Noin varmana siitä, että on kaikkien vuosien jälkeen tervetullut. Eikö Iris sentään ole itse muuttunut, eikö ihmisen tehtävä ole muuttua vähän?

Mutta ehkä on hyvä, että he ovat täällä nyt, he kaksi. Ehkä heidän on syytä puhua.

Sama vanha maisema ikkunan takana. Kivikkoinen ranta ja auringossa säihkyvä meri, valkoinen kuohu siinä kohdassa, johon on nousemassa luoto.

Kauanko se on ollut upoksissa?

Pohjoisissa maissa on uskottu maan syntyneen juuri noin, merestä nousemalla. Muinainen luojajumala määräsi vesilinnun hakemaan merenpohjasta maata, ja lintu sukelsi ja sylki maan suustaan, ja näin syntyivät luodot, saaret, mantereet ja vuoret.

Luoto on ollut pinnan alla kauan. Milloin meren peitossa, milloin jään, tuhannet vuodet, ja nyt on tullut sen aika nousta. Meri vaahtoaa jo.

Onko sitten niin, että lopulta asiat nousevat aina pintaan? Nekin, jotka on upotettu syvälle?

Iriksen sylissä on pyöreä kultakalamalja täynnä merivettä. Sitä hän on kumartunut tutkimaan, kuin uskoisi saavansa meren salaisuudet selville noin vain katsomalla. Vesimalja on aloitusrituaali. Samalla tavalla kuin pyhäkköön sytytetään kynttilät tai suitsukkeet ennen pyhää toimitusta, niin Iris hakee rannasta maljallisen vettä aina aamuisin ja asettaa sen pöydälle papereidensa viereen. Vaikka kokonaista merta ei voi ymmärtää, siitä on sentään mahdollista kirjoittaa kultakalamaljan verran. Ja jos tutkisi uutterasti maljan kerrallaan, tulisi vähitellen tutkituksi kokonainen meri.

Pöydän nurkalla on kumoon kellahtanut valokuvakehys. Tomukerroksen alta paljastuu kuva. Talon portailla perhe. Äiti, isä, kaksi lasta. Kaikkien kasvoilla hymy.

Kuva polttaa sormia: se on pakko laskea käsistä pois.

Mieleen nousevat vanhat säkeet. Ne tuntuvat kumpuavan tästä talosta. Tästä maisemasta.

*Tässä linnut asuu, lauluniekat pienet,
tässä käki, ilolintu, kyntörastas
lehdistössä äänens ympärkaikuu antaa
pelkäämättä ilmass' sinkoilevi hauhko,
kotkia ja öitten ilkeit' huhkaimia.
Elo ystävyiden! –*

– Muistatko? Iris kysyy.

Hän kastaa sormensa kultakalamaljaan ja onkii sieltä etusormensa varaan pienen levän, kuin kellertävän hiustuppon.

– *Elo ystävyiden...*

Sen Iris kuiskaa oikeastaan vain itselleen.

Se oli viimeinen kesä ja samalla ensimmäinen, eikä heillä ole sen jälkeen ollut muita tarinoita kuin tämä.

Tieltä kuuluu moottorin ääni. Tie päättyy tänne, talo on niemenkärjen viimeinen rakennus ennen aavaa merta, eikä vieraita ole saapunut vuosiin.

Auto kääntyy pihaan, niiaa routakuopassa ja pysähtyy. Kyydistä nousee mies.

Iris pitelee maljaa yhä sylissään ja menee ulko-ovelle, työntää sen auki, jää ovensuuhun odottamaan tulijaa. Navakka tuuli yrittää paiskata oven kiinni, Iris nojaa kylkeään ovea ja tuulta vasten.

Tuulet ovat toisenlaisia kuin ennen. Jatkuvampia, säälimättömmämpiä. Se niistä on sanottava.

Ulkona mies paukauttaa autonoven kiinni, harppoo pihan poikki, pitelee hatusta toisella kädellään, jottei se lentäisi puhurin mukana ilmaan. Eikä Iris tiedä vielä, kuka tulija on. Ei tunnista kasvoja.

Mies ottaa hatun päästään, sanoo Irikselle jotakin, poimii taskustaan jotakin kämmenelleen ja näyttää, ja malja putoaa Iriksen sylistä ja räsähtää pirstaleiksi kuistin lankuille.

MISTÄ TARINAN KUULUU alkaa?

Ehkä tästä:

Perämeren ranta. Hiekkadyynit, kesäkuu, kauan sitten. Kaksi kaunista lasta, tyttö ja poika. Molemmilla on oljenvaalea tukka, mutta sisaruksia he eivät ole, sen näkee heti. Poika on vanterra ja kulmikas, mutta tyttö on toista maata. Pitkä ja hontelo kuin järviruo'on varsi. Säkenöivä, ihana.

Jokin sama heille soi, jokin vain heidän kuulemansa rytmi. He juoksevat hiekassa, syöttelevät palloa toisilleen, liikkuvat yhtenä olentona, jatkuvana ja muuntuvana yhteisenä liikkeenä. Välillä pallo karkaa aaltoihin ja he juoksevat kiljuen sen perässä mereen, joka on vielä talven jäljiltä viileä.

Kauempana, rantatöyrään päällä, Iris ja Toffe istuvat katsele-massa heitä. Toffe unohtaa pienen lapionsa hiekkaan ja jää tark-kaiilemaan pallopetiä silmät sädehtien. Kun toinen lapsista osuu palloon hyvin ja tekee kauniin syötön, Toffe nauraa kihertää innosta, kuin saisi itse olla mukana.

– Hyvä, hyvä, hän hihkuu. – Lyö!

Iris upottaa sormensa hienoon hietaan, joka on jo pinnalta auringon lämmittämää.

Mistä uudet lapset ovat tulleet? He näyttävät Iriksen ikäisiltä, ovat korkeintaan vuoden vanhempia. Iris on kahdentoista, ja Iris ja Toffe ovat dyynien ainoat lapset. Mutta nyt rannalla leiskuu uusi, iloinen leikki.

Ehkä olisi viisainta vältellä rantaa. Eikö heitä molempia vain satuta se, että he näkevät toisten hauskanpidon? Leikin, johon heitä ei ole kutsuttu. Mutta ranta vetää heitä puoleensa magneettin lailla. Yksinäisyys ajaa heidät sinne päivästä toiseen, odottamaan ihmettä: sitä, että jonakin päivänä toinen lapsista kääntyisi heitä kohti ja huutaisi tuulta vasten: hei siellä, tulkaa mukaan.

Kaikki viileän alkukesän päivät Iris vaanii noita kahta. Joskus Toffen kanssa, mutta silloin, kun äiti ehtii katsoa Toffen perään, hän vaanii yksin. Hän taivaltaa dyyneillä ja kahlailee fladalla etsimässä. Toivomassa, että näkisi heistä edes vilauksen. Sillä siitä hetkestä lähtien kun Iris näki lapset ensimmäistä kertaa, hän tiesi, että juuri heitä hän on odottanut. Koko ikänsä: noita kahta.

Ja kun Iris eräänä iltana nojailee pohjoiseen niemenkärkeen vievän sillan kaiteeseen ja heittelee kiviä matalana lainehtivaan salmeen, hän näkee heidät taas. He lähestyvät siltaa mantereen puolelta ja tytön nauru helisee kaukaa. Äkkiä Iris on ujo, hän kääntää katseensa alas ja raaputtaa kynnellään sillankaiteen hilseilevää pintaa, joka irtoaa ohuina suikaleina.

Tuuli puhaltaa mereltä. Harmaalokki laskeutuu sillankaiteelle jalkojaan roikottaen, se katselee Iristä ankaran keltaisilla silmillään.

Tytön ja pojan askeleet kumisevat puusillalla. Iris on jo oppinut erottamaan ne toisistaan. Tytön keveät, leikkisät askeleet. Pojan hitaat, melkein vastahakoiset. Lapset kuiskaavat toisilleen, pysähtyvät. Ja Iris tajuaa, että nyt, juuri nyt ihme tapahtuu.

– Missä sinä asut? tyttö kysyy Irikseltä.

Iris osoittaa. Ei uskalla vielä katsoa silmiin. Vaan juoksee kotiinsa ja odottaa.

Tarinan voisi aloittaa tästäkin: miehestä, joka juuri silloin, kaukana levottomassa pääkaupungissa, nousee junaan matkalaukkuineen ainoan poikansa kanssa. Hän pinoaa laukut hyllylle täynnä seikkailulle lähtijän intoa, mutta poika pyyhkii harmin kyyneleen poskeltaan katsellessaan kotikaupungin loittonevaa siluettia.

– Hiekkaa ja merivettä, mies huutaa pojalleen raiteiden kolinnan yli. – Tulet viihtymään siellä. Aivan ensimmäiseksi hankimme auton.

– Kai me tulemme syksyksi takaisin?

Mies vakavoituu.

– Olemme siellä niin kauan kuin toimisto minua tarvitsee.

Tarinan voisi aloittaa vielä kauempaa. Keisarien palatseista. Maankuoren hiljaisista liikahduksista. Mutta mikään siitä ei koske heitä juuri nyt, dyynien lapsia. On vain kesä ja auringon kumu. Pian alkava leikki.

Iris istuu ovella ja odottaa.

Leikin ensimmäinen päivä

Iriksen ei tarvitse odottaa kauan. Aamulla oveen koputetaan ja tyttö seisoo oviaukossa. Säteilevä, suloinen tyttö. Iris ei ole kertonut uusista lapsista mitään, ja äiti hämmästyy. Ystävä? Iriksellä? Täällä dyynien yksinäisyydessä? Hän pörröttää hymyillen Iriksen tukkaa ja päästää hänet leikkimään. Äidillä ei ole tänään töitä ja hän katsoisi itse Toffen perään koko päivän.

Niin tytöt lähtevät. Ensimmäistä kertaa: he kaksi. He hypähtävät portaalta alas. Hakevat askeliinsa saman tahdin. Vieras tyttö on Iristä pitkäsäisempi, mutta Iris on tottunut kulkemaan paljain jaloin ja pitää helposti saman vauhdin. He kulkevat dyynejä kohti eikä kumpikaan keksi aluksi mitään sanottavaa.

Iris vilkaisee tyttöä. Ei oikein tiedä, miten olla. Miten olla niin hyvin, ettei tyttö kyllästy ja lähde pois.

Tyttö tarkastelee Iristä uteliaana.

– Minä olen Mai, Maj-Lis, hän sanoo. – Ja minä olen nyt koko kesän äidin kanssa täällä dyyneillä.

– Minä olen Iris, Iris vastaa. – Ja minä olen täällä aina. Meitä on minä, äiti, isä ja minun veljeni Toffe. Isä on kalastaja ja siksi meidän on pakko asua täällä.

– Miten niin pakko, etkö sinä sitten haluaisi? Täällähän on hienoa.

Iris kohauttaa olkapäitään.

– On kai.

– Kuinka vanha sinä olet? Tai älä sano, minä arvaan. Kahden-
toista?

Iris nyökkää.

– Minä olen kolmentoista. Ja minulla on isosisko. Hän on vielä isän kanssa kaupungissa, mutta tulee tänne myöhemmin. Ja sitten minulla oli kultakala, mutta päästin sen kerran mereen uimaan, eikä se enää palannut.

– Vai niin, Iris vastaa epävarmasti ja keksii sitten lisätä:

– Haluaisitko joskus etsiä sitä?

Silloin Mai katsahtaa Iristä kuin idioottia. Mutta sanoo heti perään:

– Sopii. Se olisi mukavaa.

Siitä Iris arvaa heti, että myös Mai haluaa ystävän. Tarvitsee ystävän, kenet tahansa. Eikä dyyneillä tosiaan ole muita vaihtoehtoja. Ei muita lapsia kuin Iris ja se poika, jonka kanssa Mai oli rannalla. Ja tietenkin Toffe, mutta se on eri asia.

He eivät puhu enempää. Mutta Mailla on hyppynaru. He hypivät vuorotellen niin että hiekka pöllyää. Etuperin, takaperin, yhdellä jalalla, ristiin. Kesä on vasta alussa ja dyyneillä autiota. Matkailijat tulisivat myöhemmin. Hiekkaa jatkuu kilometrikau-
palla, ja sellaisessa maisemassa pystyy helposti kuvittelemaan, että vain he kaksi ovat olemassa. Kaksi tyttöä pyörittämässä narua loputtomalla rannalla.

Maissa leiskuu jokin sellainen riemu, jollaista Iris ei ole ennen nähnyt. Mai näyttää, miten kerran viritti hyppynarun ruohikkoon ja kampitti siskonsa siihen, ja Iris nauraa niin, että vesi valuu silmistä. Iris ei muista, milloin viimeksi olisi ollut niin hauskaa.

– Mutta nyt minä en enää jaksa hyppiä, Mai sanoo ja kellah-
taa hengästyneenä selälleen hiekkaan. – Meidän pitää tutustua.
Kysy jotakin.

Iris istahtaa Main viereen. Meri kimaltaa elohopeaisena, viileät aallot ulottuvat juuri ja juuri varpaisiin. Koskettavat niitä ja vetäytyvät pois.

– Kerro siitä pojasta, jonka kanssa pelasit palloa, Iris sanoo.
– Eikö hän ole sinun veljesi?

Mai pudistaa päätään.

– Ei ole. Hän on Hans. Hans seuraa minua joka paikkaan ja sille ei voi mitään. Hansin äiti ja minun äitini ovat parhaat ystävät ja meidän talomme ovat kaupungissa vierekkäin. Äidit päättivät tulla kesäksi tänne. Isät jäivät kaupunkiin: he ovat päivät konttorilla ja illat kokouksissa eikä heistä ole iloa kenellekään. Joten äidit vuokrasivat yhdessä sen keltaisen talon läheltä rantaa. He aikovat voimistella auringossa ja opetella melomaan, ja palata syksyllä kaupunkiin ruskeina ja terveinä. He ovat loman tarpeessa ja molemmat ovat suutuksissa miehilleen, mutta siitä minä keron joskus myöhemmin.

Mai haukottelee. Venyttlee pitkään kuin kissa.

– Ja onko täällä mitään muuta kuin meri ja hiekkaa?

Iris piirtää sormellaan hiekkaan kartan.

Leveä, mereen pistävä niemi, jonka länsipuoli on lentohiekan valtaama. Ranta, jolla he istuvat, kaartuu valtavan kuunsirpin lailla, syleillen matalan merenlahden reunoja: pohjoisessa se päättyy niemenkärkeen. Sinne Iris piirtää talon, Iriksen koti on siellä.

Niemenkärki oli vielä Iriksen isän lapsuudessa kivikkoinen luoto. Mutta maa kohoaa. Nousee hitaasti merestä ja liittää luodot mantereeseen, muuttaa ne niemiksi. Joka vuosi ranta kasvaa hiukan. Narahtelee ylemmäs ja valtaa mereltä sijaa. Toisinaan korkean veden aikaan niemenkärki muuttuu jälleen saareksi, ja siksi sinne johtaa yhä puinen silta.

Ystävyysden alkamisen silta.

Iris aavistaa jo, että siitä päivästä lähtien koko seutu olisi heidän ystävyytensä maantiedettä. Main läsnäolo jättäisi pieniä merkkejä kaikkialle. Näkymättömiä kylttejä. Tähän yksi: tässä hypimme ensimmäistä kertaa narua.

Hiekkarannan eteläpuolella on keltainen talo, jonka Main ja Hansin äidit ovat vuokranneet kesäksi. Talo on rakennettu kauemmaksi rannasta, matalan kallionkumpareen päälle, ja se on ollut autiona vuosikausia. Ihmiset eivät viihdy dyyneillä kovin pitkään. Sitä on vaikea uskoa nyt, kun meri kimaltaa. Mutta talvet ovat toinen juttu.

Rakkakivikko Iriksen talon alla ja kallionkumpare Main talon alla ovat poikkeuksia maisemassa. Muuten ranta on pelkkää upotavaa hiekkaa ja tuulen liikuttelemia dyynejä, joiden päällä sinertävä rantavehnä sihisee merituulella.

Kuunsirpin muotoisen rannan syleilyssä kimmeltävä lahti on tienoon paras uimapaikka. Sen aallot ovat matalia, vesi lämmintä ja ristikkäin lyövät laineet muovaavat rantaveteen ihania, sileitä särkkiä, joiden päälle Iris ja Toffe rakentavat hiekkalinnoja. Lahdenpohjukasta lähtee tie sisämaahan, sama, jota pitkin Mai ja Hans ovat saapuneet matkatavaroineen. Ja kunhan kesä vielä vähän lämpenee, tietä pitkin saapuvat matkailijat viettämään ihaa kesäpäivää. Iris kertoo, että ranta tulvahtaa täyteen uimareita ja auringonpalvoja, ja Olof avaa kahvionsa jälleen kesäksi.

Mai kohottaa kumiaan.

– Kahvion? Tänne?

– Niin. Se pieni mökki juuri siinä, missä sisämaahan johtava tie alkaa. Tuon korkean dyynin takana: se ei näy tänne asti.

Sitten Iris osoittaa sormellaan uimarannasta etelään. Dyynit jatkuvat siellä. Loputtomiin. Rantaviiva kääntyy merituulta päin ja aallot muuttuvat voimakkaammiksi. Siellä ei ole lupa uida, eikä Iris ole koskaan jaksanut kävellä kovin kauas siihen suuntaan.

Lentohiekkaa, ei paljoa muuta, vain muutama autioitunut talo kauempana rannalla. Mutta jos kävelisi rantaviivaa pitkin eteenpäin oikein kauan, ehkä koko päivän, päätyisi ennen pitkää kaupunkiin. Samaan, josta Mai ja Hans ovat tulleet, eikö niin?

Mai nyökkää. Katselee hiekkaan piirrettyä karttaa ja rypistää kulumiaan.

– Ja onko tässä sitten muka kaikki? Sinä piirsit vasta niemen länsipuolen.

Iris miettii. Ja päättää kertoa, vaikka pitää yleensä tärkeät asiansa omana tietonaan. Mutta Mai herättää hänessä jotain uutta. Halun kertoa aivan kaiken, kaikki salaisuudet. Ne kuuluvat Maille, nyt jo.

Joten Iris hypähtää ylös ja viittaa Maita seuraamaan.

Seudun ihanin paikka on piilossa: sen olemassaolo on salaisuus. Ranta lumoo matkailijat niin, ettei kukaan tule ajatelleeksi, että lähellä saattaa olla muutakin. Toinen paratiisi. Niemen toinen puoli.

He tarpovat rannalta ylös upottaville dyyneille. Dyyneiltä hiekkapohjaiseen, harvaan kanervikkoon, joka muuttuu katajikkoksi. Sitten matalia puita ja niiden lomassa kapea, melkein huomaamaton polku, joka vie niemen itäpuolelle.

Juurakoita, neulasia. He kulkevat hitaasti, he ovat paljain jaloin eivätkä Main jalkapohjat ole vielä tottuneet.

Äkkiä on vihreää. Maata pitkin lamoavia pensaita. Puiden lehvästössä kahisee tuuli, ja linnut. Ilma tuoksuu toisenlaiselta. Makealta, lämpimältä.

Mai pysähtyy tähyttämään matalan kukkulan päältä.

– No nyt!

Puiden takana kimmeltää taas meri. Niemen tällä puolen ei ole dyynejä: vain pelkkä tavallinen, kapea kaistale rantahiekkaa. Mutta merestä hiljalleen kohoava maa on jättänyt niemen reunan laajan, matalan merivesialtaan, fladan. Se on mereen

yhteydessä enää kapean salmen kautta. Sen vesi kimmeltää tyy-
nenä, vihertävänä, ja rannassa huojuu ruokojen tiheä, runsas
kasvusto.

He seuraavat polkua aivan ruovikon reunaan ja kahlaavat flad-
dan lämpimään veteen.

Polkuja vedessä. Iris näyttää, kuinka se on mahdollista. He
hypähtävät kiveltä toiselle, pujahtavat kahlaamaan korkeaan ruo-
vikkoon. Ja siellä on Iriksen salaisuus: kasvuston keskelle raivattu
labyrintti.

Mutkittelevia ja risteäviä käytäviä. Umpikujia. Välillä ruo-
vikko harvenee niin, että reittejä on vaikea nähdä. Silloin on
mentävä umpimähkään, kunnes polku taas löytyy. Se on Iriksen
ja Toffen kaikkein salaisin paikka. Ja nyt Main. Parhaiden leik-
kien alkulähde. Ei näy muuta kuin leppeässä tuulessa huojuvia
ruokoja ja niiden yllä valkoisena hohtava taivas.

Oudon tyyntä, aina. Lämmintä. Metallinhohtoinen suden-
korento surahtaa lentoon aivan heidän edestään.

– Oi, Mai kuiskaa.

He kulkevat varovasti. Etenevät ruovikon sokkelossa, kunnes
ovat aivan sekaisin suunnasta. He keräävät kesämekkojen helmat
syliinsä, sillä vettä on välillä reisiin asti. Fladan pohja varpaiden
alla on liukas. Ihanan niljainen.

– Voiko tänne eksyä tuntikausiksi, Mai kuiskaa. Lumoutu-
neena.

– Voi, Iris kuiskaa takaisin, ja Mai vilkaisee häntä.

– Se ei ole totta. Eihän.

– Ei niin: mutta sitä voi leikkiä.

Mai nyökkää innokkaasti. Katselee huulet raollaan ruovikon
korkeaa, hidasta huojuntaa. Joka pyörriyttää, jos sitä jää katsele-
maan liian pitkäksi aikaa.

– Täällä voi ihan seota, hän sanoo. – Täällä on aivan huimaa-

vaa. Ja tänne pitää tulla taas heti huomenna. Keksin heti uuden leikin. Mutta siihen tarvitaan monta. Otetaan Hans. Hän seuraa minua muutenkin kaikkialle.

– Sopii, Iris sanoo. – Ja Toffe on pakko ottaa myös. Äidin pitää päästä töihinsä ja Toffessa totta vieköön riittää vahtimista.

Mai epäröi.

– Osaako se Toffe leikkiä?

– Osaa, Iris vakuuttaa.

– Hyvä on sitten.

– Mutta sano Hansille, että tämä paikka on salaisuus, Iris sanoo. – Kenellekään ei saa kertoa. Kuvittele, jos matkailijat löytäisivät tänne: koko paikka olisi pilalla.

Mai katsoo Iristä totisena.

– Hans on vakava poika, sen sinä huomaat heti. Häneen voi luottaa kuin kallioon. Olen tuntenut hänet aina. Alusta asti. Meidät jopa kastettiin samasta vedestä. Ja sitä paitsi: salaisuus salaisuudesta, eikö niin?

Mai siirtää hiussuortuvan Iriksen korvalta ja kuiskaa, että tietää arvoituksen. Suuren ja karmean salaisuuden, jonka Mai ja Hans aikovat selvittää. Mutta Mai kertoisi siitä lisää vasta myöhemmin. Se ei ole sellainen asia, jonka voi noin vain kertoa ihan heti. Mutta Iriksen on pakko tulla mukaan jutun selvittämiseen. Sillä jos dyyneillä on kaksi tyttöä, heistä on tullava parhaat ystävät. Se on luonnonlaki.

Joten:

Osaako Iris vakoilla? Salakuunnella seinien takana? Seistä nurkassa aivan näkymättömänä ja painaa mieleensä kaiken, mitä huoneessa sanotaan?

Iris nyökkää epävarmasti. Osaa kai?

– Hyvä, Mai sanoo. – Mutta nyt menoksi tästä sokkelosta. Minua alkaa pelottaa oikeasti. Ettei täältä löydä ikinä pois.

He kahlaavat rantaan, kulkevat pensaikon halki kukkulalle ja sieltä niemen länsipuolelle. Polun päässä, ennen dyynejä, he pysähtyvät. Mai katsoo maisemaa tyytyväisenä ja nyökkää. Kuin hyväksyisi sen.

– Mutta mitä täällä dyneillä pitää pelätä? Mai kysyy.

– Miten niin?

– Meilläpäin pitää pelätä sotilaita. Ja kulkukoiria, varsinkin niitä, joiden suu vaahtoa. Ja Micke-nimistä ajuria, joka on hullu. Mitä täällä pitää pelätä?

Iris miettii.

– Merta, hän sanoo. – Se on joskus arvaamaton. Ja ilmiantajia. Vaikka en oikein tiedä, mitä ne ovat. Tiedätkö sinä?

– En kyllä tiedä, Mai sanoo. – Pitää kysyä äidiltä.

He erkanevat. Mai etelään, keltaista taloa kohti, ja Iris pohjoiseen niemenkärkeen.

Dyynin päällä hän kääntyy ja jää salaa katsomaan Main loitonevaa hahmoa.

Tyttö autiolla rannalla. Sellainen, jonka kanssa haluaa jakaa kaiken heti. Ja samalla jostain syvältä nousee tunne, että pitäisi mieluummin juosta pakoon. Iris ei tiedä, haluaako asioiden muuttuvan. Ei kai sellaista päätöstä kukaan osaa tehdä saman tien? Ensin pitää vähän katsoa tilannetta.

Olofin kahvion ovi on auki. Olof itse nostelee painavia laati-koita autonsa lavalta oven eteen, iso ja viiksekäs mies. Hän huoma-aa Iriksen ja heilauttaa kättään. Iris vilkuttaa takaisin. Kahvio avautuisi, kesä on alkamassa.

Illalla Toffe nukkua tuhisee kerrossängyn yläpedillä. Iris kurottaa kättään peiton alta sammuttaakseen lampun ja muistaa: sitä ei ole edes sytytetty. On pohjoisen valoisa kesäyö. Kello on yli

kymmenen ja aurinko hohtaa yhä oranssina kehränä horisontin yllä. Värjää meren. Iriksen ja Toffen huone on vintillä ja ikkuna merta kohti. Huone lainehtii lämmintä valoa, Iris hengittää sen kirkkautta. Ikkuna on raollaan, mereltä puhalttaa lempeä tuuli, joka heiluttaa ohutta pitsiverhoa.

Jotain tapahtuu Iriksen sisällä. Kuin hän tuntisi tyhjät kohdat sydämessään vasta nyt, kun ne alkavat täyttyä. On sovittu uusi leikki, se alkaisi huomenna.

Iris tuntee kyllä muutamia tyttöjä koulusta. Sisämaan maatilojen hiljaisia tyttäriä, joiden vieressä on kiva istua pulpetissa, mutta koulupäivän jälkeen tytöt vilkuttavat ja lähtevät kävelemään toiseen suuntaan, ja Iris lähtee taivaltamaan merta päin. Kilometrikaupalla kohti viimeistä niemenkärkeä. Jokin ero heidän välillään muutenkin on. He ovat eri maata. Iris: dyynien ainoa tyttö. Ei hän osaa muiden tyttöjen leikkejä eikä tiedä heidän salaisuuksiaan.

Jokin uusi on alkamassa. Uusi leikki. *Salaisuus salaisuudesta*. Ja Mai. Tyttö, joka on samanlainen. Sähkövämpi, mutta samanlainen.

Leikin toinen päivä

Leikki alkaa tästä: ruovikosta fladan reunalla. Iris on paljain jaloin, vettä melkein polviin saakka, pohjan kivet lipeävät varpaiden alla. Ei saa liukastua, pitää olla aivan hiljaa. Iris liu'uttaa jalkapohjaansa varovasti kiven päältä fladan pohjaan. Pieni ahven luikahtaa askeleen tieltä pakoon ruokojen sekaan.

Flada kuhisee elämää. Sen yhdistää mereen pelkkä kapea ja matala uoma, kalojen kulkureitti. Kun maa kohoaisi vielä, uoma kuivuisi ja fladasta tulisi matala lammikko, jonka vesi ei pääsisi enää vaihtumaan. Ennen pitkää sekin kuivuisi. Mutta siihen menisi vuosikymmeniä. Ehkä sata vuotta, Iris ei tiedä.

Keväisin hauet ja ahvenet uivat mereltä kutemaan fladalle, matalan veden lämpöön. Pian pinnan alla suhahtelisi valtavia, välkkyviä pikkukalaparvia. Ruovikko kuhisee hyönteisiä: sudenkorentoja, surviaisia.

Main keksimä leikki on hyvä. Siihen tarvitaan pitkä keppi ja lippu kepin päähän. He löysivät rannalta sopivan oksan, ja lipuksi solmittiin Toffen vihreä paita. Se ei haittaa Toffea, hänellä on muutenkin aina kuuma. Ja päivä on lämmin, ja vesi.

Iris kuuntelee ruovikon vaimeaa kahinaa. Lippua kannetaan jossain sen vihreydessä. Jonkun olkapäällä. Ehkä Hansin, jos kukaan ei ole vielä saanut häntä kiinni.

Pitkäsäärinen vesimittari vaanii pinnalle pudonnutta hyön-

teistä, vesi taipuu kuopille sen jalkojen alla. Se odottaa niin kuin Iris, kärsivällisesti ja hievahtamatta. Kun tulee oikea hetki, se singahtaa salamana vedenpintaa pitkin saaliinsa kimppuun.

Niin pitää edetä, jos aikoo voittaa pelin: ensin tulee olla ääneti ja odottaa. Sitten hyökätä vesimittarin nopeudella.

Ruovikko huojuu korkeana lämpimässä tuulessa ja yli lentävä lokkiparvi pitää kovaa metakkaa. Iris nostaa kätensä silmiensä ylle suojaksi auringolta ja tähystää. Kymmeniä harmaalokkeja kieppumassa fladan yllä.

Iris vaihtaa painoa jalalta toiselle ja haukottelee, kyllästytneenä odottamaan. Hänellä on ruskea mekko, hiekanvärinen tukka, hän sulautuu maisemaan kuin ruokojen suojassa pesivä pikkuihin naarassorsa. Häntä ei huomaa kukaan, ellei satu kävelemään suoraan päin.

Ääneti Iris osaa kyllä olla. Aivan huomaamatta. Hän tekee maisemaan vain pienen painauman. On hiljaista, tuuli suhahtaa, ruovikosta pyrähtää kerttunen.

Entä jos muut ovat kyllästyneet leikkiin ja lähteneet vähin äänin kotiin? Unohtaneet Iriksen ja Toffen kokonaan? Pitäisikö Iriksen jo mennä etsimään Toffea ja varmistaa, että hän vaanii ruovikossa kuten pitää, eikä ole livistänyt omille teilleen?

Iris katsoo auringon aseman taivaalla, yrittää päätellä ajan.

Nyt. Ruovikko kahahtaa, joku on liikkeellä. Iris valpastuu, taituttaa muutaman ruo'on katseensa tieltä.

Hans on käärinnyt housunlahkeensa polvien yli. Hän kahlaa eteenpäin tunnustellen epäluuloisesti pohjaa varpaillaan. Hans ei tiedä, ettei fladasta ole koskaan löytynyt rikkiinäisiä pulloja tai metallitölkkejä. Se on salainen ja puhdas kuin paratiisi itse.

Vantterra Hans. Vakava poika. Hän saapui fladalle Main perässä. Main varjona. Lupautui ensimmäiseksi lipunkantajaksi ja lähti lippu olallaan Alkukivelle, eikä Iris ole vielä ehtinyt tarkkailla

häntä enempää, sillä leikki alkoi siitä heti. He piiloutuivat ruovikkoon odottamaan.

Jotain mekaanista tavassa, jolla Hans liikkuu. Jotain ilotonta. Kuin hän leikkisi vain tavan vuoksi tai Main käskystä. Hän kantaa lippua matalalla, se on sallittu säännöissä ja niin kannattaa-kin tehdä, etteivät muut huomaisi lippua helposti. Mutta vedenpintaa lippu ei saa koskettaa.

Hansin oljenvärisen otsatukka on pörrössä, käsivarret ovat vielä talven jäljiltä valkeat. Eikö aurinko tartu niihin ollenkaan? Hän kahlaa kohti, ei huomaa Iristä ruovikossa.

Hetken Iris ajattelee, ettei uskalla koskea häneen. Vaan päästää hänet menemään, antaa hänen voittaa.

Ääneti, nopeasti. Hansin valkoinen käsivarsi Iriksen lämpimän käden alla.

– Lippu, Iris kuiskaa. Hans nyökkää, jättää lipun Irikselle ja katoaa ruovikkoon. Sen, joka joutuu luopumaan lipusta, pitää kiertää Alkukiven kautta ja antaa uudelle kantajalle etumatkaa.

Hans vain nyökkäsi ja lähti. Kuin voittaminen ei kiinnostaisi häntä ollenkaan.

Iris kahlaa eteenpäin aivan hiljaa. Ruokojen välistä säihkyä jo fladan hopeisena välkkyvä selkä.

Avoidessa ei enää kannattaisi hiipiä. Siellä pitää juosta täyttä vauhtia Lökkikiven luokse, kiivetä sen päälle ja iskeä lippu kivenkoloon voiton merkiksi. Se on vaarallisin osuus, sillä joku saat-
taa odottaa hetkeään aivan ruovikon reunassa. Joku, joka juoksisi Iristä nopeammin, eikä pelkäisi kaataa häntä veteen.

Askel, toinen askel, eikä ketään näy. Rinnassa kuplii kasvava voitonriemu.

Yhtäkkiä käsi olkapäällä.

– Lippu.

Mai tarttuu lippuun. Iris sähköttää pettyneenä ja jää paikoil-

leen, on turhaa lähteä takaisin Alkukivelle. Ruovikon reuna on kymmenen askeleen päässä, hän ei ehtisi enää saada lipunkantajaa kiinni. Mutta loppukirin hän ehtisi nähdä. Sen, kuinka Mai lähtee juoksemaan Lökkikiveä kohti ja voittaa.

Mai kahlaa hiljaa eteenpäin. Lippu viistää vedenpintaa. Eikö Mai välitä omista säännöistään?

Silloin joku huikkaa ruovikon reunasta.

– Täällä!

Se on Toffen ääni.

– Lippu on täällä!

Iriksen kaulalle kohoaa puna.

– Toffe hiljaa, hän karjaisee.

Myöhäistä. Ruovikko kahahtaa, Hans juoksee heitä kohti. Mai paistaa lipun vihaisena veteen. Leikki on päättynyt.

Mai käännähtää Iristä kohti.

– Sinä väitit, että Toffe osaa leikkiä.

– Toffe ei aina muista sääntöjä, Iris sanoo hiljaa.

Lippu kelluu vedessä. Toffe noukkii sen käteensä ja alkaa hakata sillä fladan pintaa niin että vesi pisaroi korkealle ilmaan.

– Lopeta, Iris sanoo.

Mutta Toffe ei lopeta. Toffe vain nauraa hekottaa.

– Mene sitten kauemmaksi. Mene tuonne ruovikon reunaan. Sinä kastelet meidät.

Mai silmäilee Toffea ja Iristä ärtyneenä.

– Aloitetaan alusta, hän sanoo. – Mutta nyt te kaksi hiivitte yhtä matkaa. Sinä ja Toffe. Ja sinä pidät huolen, että Toffe muistaa säännöt.

– Minua ei huvita enää leikkiä, Hans sanoo. – Lähden takaisin talolle. Te voitte kyllä jatkaa ilman minua.

– Et saa mennä vielä, Mai sanoo. – Leikistä ei tule muuten mitään.

Mutta Hans katsahtaa häneen väsyneenä.

– Anna minun olla. Minä en jaksa leikkiä ja sillä selvä.

Hän heilauttaa kättään ja lähtee.

Toffe on kahlannut ruovikon reunaan ja upottaa siellä lippua veteen. Hän katselee lumoutuneena, kuinka kangas pullistuu ja hulahtaa sitten pinnan alle. Uudestaan ja uudestaan.

– Ja mitä nyt sitten tehdään? Mai kysyy. – Vahditaanko vain Toffea koko loppupäivä?

Iris kohauttaa olkapäitään. Räpyttelee salaa kyyneleen pois. Leikki on pilalla. Hans on jo lähtenyt, Toffen takia.

– Toffea ei voi jättää yksin kotiin, Iris sanoo. – Ikinä ei tiedä, mitä hän siellä keksii tehdä.

– Missä sinun äitisi sitten on?

– Äiti käy kaupassa töissä viitenä tai kuutena päivänä viikossa. Kauppa on lähimmässä kylässä, siellä missä koulukin: sinne kävelee täältä puoli tuntia.

Mai ei sano siihen mitään. Ei ole enää huomaavinaanakaan Iristä. Yrittää pyydystää vesimittaria käteensä, mutta se pakenee.

– Tykkäätkö leikkiä hippaa? Iris yrittää.

– En.

– Tai uida?

Mai ei vastaa.

Entä jos Maikin lähtee pois? Ja leikki päättyy jo nyt.

Iris havahtuu.

– Minne Toffe meni?

Mai osoittaa fladalle.

Toffe kahlaa vedessä lippu olkapäällään, viskaa sen Lökkikivelle ja ponnistaa itse perässä: märät, painavat housut valuvat alas ja Mai tirskahtaa. Toffe konttaa kiven selkää pitkin sen korkeimmalle kohdalle ja iskee lipun kivenkoloon. Hyppii ja hihkuu riemusta.

– Pois sieltä, Iris huutaa. – Ei saa pudota veteen.

- Eikö Toffe osaa vielä uida? Mai kysyy.
- Ei. Ei siellä kyllä ole kuin vyötäröön asti vettä. Mutta hänet on pakko hakea sieltä pois.
- Minä en taida tulla mukaan, Mai sanoo ja lähtee kahlaamaan rantaan.
- Mutta leikitäänkö vielä, Iris huutaa perään. – Vaikka huomenna?
- Leikitään vain, Mai huutaa takaisin. – En ole ehtinyt kertoa sinulle vielä mitään.

Aurinko on lämmittänyt Lökkikiven pinnan. Iris ponnistaa vedestä kivelle ja istuu Toffen viereen. Toffen silmät loistavat, ne ovat suuret ja siniset, toisessa on ruskea piste.

- Minä voitin, Toffe sanoo.
- Ei me enää leikitty.
- Toffen naama venähtää.
- Leikittiinhän.
- Hyvä on, Iris sanoo. – Sinä voitit.

Toffe hykertelelee onnesta. Märkä, vaalea tukka roikkuu silmillä. Hän raaputtaa polvestaan ruven irti.

Meri tuoksuu. Kaukana kiittää vene, moottorin surina kuuluu fladalle asti.

– Voidaanko taas leikkiä muiden kanssa? Toffe kysyy. – Leikki oli niin kiva.

– Voidaan kai. Mutta sinun on pakko muistaa leikin säännöt. Se on tärkeää. Muuten muut eivät tule enää hakemaan meitä.

Toffe nyökkää vakavana.

– Ja nyt äkkiä kotiin, Iris sanoo. – Vaatteet kastuivat. Sinulla on jo aivan siniset huulet.

He kahlaavat rantaan. Polulla Toffe tarttuu Iriksen käteen ja lähtee juoksuun. Hän juoksee lujaa, eikä Iris pysy hänen